

עין משפט
נר מצוה

ק.

אלמנה ניזונת פרק אחד עשר כתובות

מסורת הש"ס

(א) וְעָלַי טַעַם וְשֵׁנִי
(ב) [בְּיָמָיו שָׁמַר] א. יָמָיו
סו: גִּיטִין לְהַ קְדוּשֵׁין מִבֵּן
(ד) וְיִשְׁרָאֵל לְגַם: (ה) לְעַל
פָּדַי: וְשֵׁנִי (ו) לְעַל זֶה
(ז) וְדָף לְגַם: (ח) וְגַם דִּיהַ
דְּלֻמְנָה וְיָסִי.

הגרות הב"ח

(א) נָמַי דִּיאֲבִי מַה כַּח
בִּיד: (ב) תוֹסִי דִּיהַ
וּבְזוּרִין וְכִי כְּגוֹן דְּמָרוּיָו
לְיִסְרִי: וְכִי בְּפִי' דְּבִיד דְּף
יָג וְשֵׁנִי:

מוסף רש"י

האומר לשלוחו צא
ותרום: ראה לעיל טו
ג. להביא אמרתך.
שאלתו דעמי כמה
היה לטון לתוס' שכן
שטרמי' (בבב"ד טו).
יתומים: קטנים (בבב"ד
טו). גיטין (טו). וברר
להם חלק יפה. כל
אפטורפוס יבדוק תקן
יפה של: שמתן כן הן
התלקים שיש (שם וכושי'
יבבות שם). הגדילו.
היתומים יבולין למחות.
ומהיה חלקה לפיות
דעם מחלה (שם). מה
כה ב"ד. שמיט להם
אפטורפוס (גיטין טז).
כדברי חכמים: שיהו
אומרים שום הדינים.
שפיתו שמתן או ימרו
שמות מכן טעל (גיטין
טז). טעה בדבר משנה.
שפיתו מפורשת שפיה
כה (סנהדרין א). שפית
מלי דנכר המשנה (שם)
(ג). חזרו: אין לית דין
לגמרי וחזר (שם) מחזר
את הדין ולית מפוסק
בנימו, לדין דנכר מפוסק
הוא אין לית דין (שם)
(א). ארמלתא דובינה.
שדה יתומים למונות
או למונה וקבלה עליה
אחריות. אחריות איתמי.
אחריות לקוחות מחוץ על
היתומים, שהרי עליהם היה
החוב (לעיל טז).

תוספות ר"ד

רבא אר"י שליח כדדיין
ורש"ב אמר ר"י שליח
כאלמנה רבא אר"י שליח
כדיינים מה דינים לאו
לדידהו אף שליח נמי לאו
לדידהו לאפקי אלמנה
לדידהו הלכך איבעיא לה
לדידהו וקטניה לה לבטל
מכרה באונאת משנה ר"ד
ב"ב אר"י שליח כאלמנה
מה אלמנה יתירה אף
שליח יתירי לאפקי ב"ד
דרבין ניהו והל' שליח
כאלמנה. ודוקא המשח
היתומים מבטלין מקח
בכ"ש אם פחתא אבל
אם הותרו אין הלוקח
יכול לבטל המקח בכ"ש
אלא דינו בלוקח מחוץ: כה
רב האי גאון ז"ל
בשערים של מקח וממכר
(א) שחבר שליח כאלמנה
בשעתו וצ"ג הדיושות

מה א מיי פ"ג מהל
מניה הלכט ט
ופ"א מהל' שופכי הלב
ג סמך עשין כפ ולוקח קק
טוש"ע אר"י ס"י קד
סעיף ו וטוש"ע ח"מ ס"י
קט סעיף ו:
מו ב ג ד מיי פ"ג מהל'
נחלות הל' ד סמך
עשין ו טוש"ע ח"מ ס"י
רפט סעיף ו:

תוספות ר"ד (המשך)
כאלמנה וטעוהו בכל שנה.
ואינו ג"ל דלא פסיק
תלמודא שליח כאלמנה
אלא בשעתו ולא לענין
הדיושות דכיון דברשות
ב"ה קעביד הוא לבדו יכול
למכור כב"ה אבל אלמנה
שהיא מוכרת שלא ברצון
היתומים היא שצריכה
פניו ג' ואין השליח
דומה לאלמנה בזה: ואי
קשיא דרבא ארמלתא דהכא
אמר שליח כדיינים וטעוהו
בכ"ש וכו' ה"איש מקדש
אמר טעוהו דשליח
בכ"ש. הכא אמר משום
דרי"ג רבי' והתם אמר
ירי' דאיהו סבר דבמסיק
הכא ט' תלמודא שליח
כאלמנה: אמר ר"ה ב"ח
אר"י הל' כדברי חכמים
לכא ט' תלמודא שליח
יפה והארי"א איש יתומים
שכחו ל"ד חלקוק בכסי
אביון ב"ד מעמידים
להם אפטורפוס ובוררין
שמות חלק יפה הגדילו
יכולין למחות ור"ג ירדי
אמר הגדילו א"י למחות
א"כ מה כח ב"ד יפה
ל"ק הא דטעו הא דלא
יכולין אי דלא טעו מה
יכולין למחות ברוחות.
פ"י ש"ל א' לחבור
טוב לי ברוח פ' שיש
לי שם טעו שפבל לי
מבית אבי אמי הל' כ"ג:
אמר ר"י ארמלתא דובין
אחריות איתמא ובי"ד
דובין אחריות איתמי פ'
ואי לא משכח בכסי
ליתמי מפסדי לקוחות.
ופי' המורה אחריות
איתמי אם נמצאת השדה
גזולה או משועבדים
לאחר טרפוהו מן הלוקח
וג"ל שאם נמצאת השדה
גזולה ול"ל כפי' ליתמי
לא מפסדי לקוחות הדוא
מקח טעות והדרי וביני
ומהרהר אלמנה או ב"ח
דפרטו ליה ב"ד מעות
ללוקח דאיגלי מילתא
ח"ה מכרה מכר אבל
אם טרפה ממנו ב"ח של
יתומים או דאי מפסדי
הלוקח: (פשיטא. פי' דאי
דאחריותו איתמי שהיו הן
הן הנשכרים במכירה זו
שפורעים את חובם אלמנה
לא איצטריכא ליה למימר
כ"י אצטרף ליה למימר
ב"ד סדיא' כל דובין
ב"ד ארענא דנפיק עליה
קלא דמילתא. פי' פשיטא
ל"א דאחריותו איתמי
היא שהיו הן הנשכרין
מכירה זו שפורעים את
חובם. ומורה אלמנה
דאי לא איצטרף ליה
למימר כי איצטרף ליה
למימר ב"ד סדיא' כיון

רבא אמר ר"ג שליח כדדיינין. מה שפירש בקונט' שליח סתם משמע דאפי' שליח דעלמא וקשה לר"ת דלעיל אר"י אבל טעה שליח לא דא"ל לתקוני שדרמיך ועוד הקשה דבריש האיש מקדש (קדושין מז: ושם) אר"י האחין שחלקו כלקוחות דמי פחות משמות נקנה מקח אמר רבא הא דלמרת פחות משמות נקנה מקח לא אמרין אלף דלא משוי שליח אבל משוי שליח לא דא"ל לתקוני שדרמיך ולא לעילא אלמא בשליח אפי' בפחות משמות מקחו בטל ודומה רבינו שמואל דהתם רבא לפי סברתו קאמר אבל רב נחמן לא ס"ל ופי' ר"ת דהכא מיירי בשליח דדיינים דאלים כמו טפי ומכור קיים עד שמת וג"ל דהכא איירי אפי' בשליח דעלמא ולעיל דלמר ר"ג דמלי א"ל לתקוני שדרמיך ביתר משמות איירי והוא קדושין הכי פירושא הא דלמרת פחות משמות נקנה מקח ואין לרין להחזיר אונאה לא אמרין אלף דלא משוי שליח אבל משוי שליח מלי א"ל לתקוני שדרמיך לענין זה שרין להחזיר האונאה ומ"מ המקח קיים והא דלמר ר"ג שליח כדיינים היינו לענין הא דמקח קיים אבל האונאה לרין מיהא להחזיר וכן הדיינים לדין כח ב"ד יפה כלל טפי ממשליח דעלמא: **וְיָמְאִי שְׂנָא מְהֵא דְרַתְנָן בּוֹ**. הכי פריך אלמא צמדי דעביד שליח טעה אמרי' דמעשה שלו קיים הכי נמי הוא לן לעמיהו הטל דפחות משמות בשליח מקחו קיים:

בזה אלמנה יחידה. אע"ג שיש לה צ"ד הדיושות כדאיתא בשילהי אלו מנילות (גי' דף גב. ושם) מ"מ כחד חשיב להו: **אמר ר"ג** הלכה כדברי חכמים. זריש האיש מקדש (קדושין דף מז:). גרסי' אמילתיה דרב נחמן לא דלמרת יתר משמות בטל מקח לא אמרין אלף דלא אמר נפלוג צשומא דזי דינא אבל אמר דרשב"ג וקשה לר"ת דהכא פסיק רב נחמן גופיה הלכה כדברי חכמים ועוד דמסיק צמר הכי והא דלמרת פחות משמות נקנה ומחזיר אונאה לא אמרין אלף במטלטלי אבל במקרקעי לא לדין אונאה לקרקעות משמע דוקא בשמות אבל יתר משמות יש אונאה לקרקעות ולעילא) ומהוהא דירושלמי לדין אונאה לקרקעות אפי' ביתר משמות עד פלגא הלכך נראה לר"ת כמו שזכרנו רבינו שומא' ורב אלפס הא דלמרת פחות משמות קנה ומחזיר אונאה לא אמרין אלף דלא אמרין אלף דלא אמרין אלף נפלוג צשומא דזי דינא אבל אמר נפלוג צשומא דזי דינא מוכרן בטל דהא תנן שום הדיינים שפחתו שמת כו' מוכרן בטל ומרצנן מייתי ראה והא דלמרת יתר משמות בטל מקח לא אמרין אלף במקרקעי אין אונאה לקרקעות אפי' ביתר משמות עד פלגא: **והא אמר ר"ג אמר שמואל** בו'. אי לאו דפסיק הלכה כחכמים לא היה קשה מידי מהא דלמר ר"ג שליח כאלמנה אפי' מיירי בשליח דיינין ללא שייך בדיינה כל כך מה כח ב"ד יפה כמו באפטורפוס. מ"י: **וְבוֹרְרִין** להם חלק יפה. היה רבי רגיל לפרש מדנקט לשון צוררין אלמא בלא גורל איירי דאי צוררין שייך כאשר יפול הגורל כן יהיה ומתוך כך היה אומר דאפילו מילתא דשייכא ציה גוד או אגוד כגון דמרווייהו לריכי (ט) נהאי ולהאי חולקין להם אש ישר צענייהם שהרי העמידו אפטורפוס במקום יתומין לחלוק בין צניהם בלא שומת צ"ד ובלא גורל וצורר כל אפטורפוס יתום שלו חלק הישר צעניו ולא נהירא לר"ת ופי' טעמיהו להטיל גורלות ועוד דהא דקאמר צתר הכי צמאי יכולים למחות ברוחות הל"ל יכולין למחות צמילתא דשייכא ציה גוד או אגוד ומה שמדקדק נמי מצוררין צוררין נמי שייך לשון צוררין שלא יחלקו צענין רע לתת לאחד שתי שדות מרוחקות זו מזו ומיהו אומר רבי דאין זו קושיא הא דלא אמר יכולין למחות צגוד או אגוד דה"נ היה מלי למימר יכולין למחות כשטעו צפחות משמות אלף רבותא נקט דאפי' צרוחות יכולין למחות. מ"י. והא דלמר צפרק צית כור (צ"ג דף קו: ושם) שני אחין שחלקו וצא להם אח ממדינת הים רב אמר בטלה מחלוקת ושמואל אמר מקמנני ומפרש רבינו שמואל מקמנני שכל אחד יתן לו שליש מחלקו ופריך לרב דלמר בטלה מחלוקת אלף מעתה הני צי תלתא דקיימי ואולי צי תרי מנייהו ופליגי ה"נ דצטלה מחלוקת ופי' רבינו שמואל דעל כרחק לא צטלה מחלוקת מדאמר ליה רבי אבא צצליה אלו מנילות (גי' דף לא): לרב ספרא דפליג בלא דעת דאסור ופי' איתמי תלת דפלגת קמייהו א"י תרי מנו תלתא ולא נהירא לר' שהרי הכי קאמר מקמנני שיתן לו כל א' מה שצ"ה מחלקו ונעלו בצורר והוא יקח בלא גורל מה שירצו ומאי דקאמר נמי אולי דאמר ר"ת צצוררין בצוררין אלף מחלקו ומה שהניח הכי מחלקו בלא דעתא דאיך דהכא משמע דדוקא גזי יתומין מהני משום דכח ב"ד יפה אע"פ שיש לחלק דלפי שאלו יתומין קטנים ואין אחד תובע לחלוק אבל אם היה אחד מהם תובע לחלוק כי התם בלא כח ב"ד חולקין מיהו לא משמע הכי ומה שהצי"ח ראה מאיסור ומרב ספרא לא דמי דהתם במטלטלי אבל במקרקעי דאיתא קפידא צרוחות לא ונראה לר' לפרש מקמנני כגון שהיה להם שלש שדות ולקחו האחין כל אחד שדה והשלישי חלקו בצורר וכשצ"ח אחיהו יפילו גורל בכל השדות ובאיהו שיפול הגורל צו יחכה צענין זה לא צטלה מחלוקת שאם יפול השדה השלישי לחלקו וכו' השנים צחלקם הראשון וכן אולי צי תרי מינייהו דפליגי כו' שהגיע לזה שדה אחת ולזה שדה אחת והשלישי נשארה פשיטא שכשיצא השלישי יפילו גורל על כל השדות אש תפול אותה שדה לחלקו וכו' האחרים צחלקם. מ"י: **פּרְטָא** בנו של רבי אצטור בן פרטא. פי' דהוא בן צנו של רבי פרטא הגדול פרטא אצו של רבי אלעזר הוא זקינו של זה: